

فصلنامه‌ی اقتصاد مقداری

صفحه‌ی اصلی وب سایت مجله: www.jqe.scu.ac.ir

www.jqe.scu.ac.ir

شاپا الکترونیکی: ۲۷۱۷-۴۲۷۱

شاپا چاپی: ۲۰۰۸-۵۸۵۰

دانشگاه شهید چمران اهواز

بررسی تأثیر تحریم‌ها بر رابطه علی بین فساد، نابرابری درآمدی و فقر در ایران

سید امین منصوری ^{ib}*

* دانشیار اقتصاد، گروه اقتصاد، دانشکده‌ی اقتصاد و علوم اجتماعی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز ایران (نویسنده مسئول).

ایمیل: sa.mansouri@scu.ac.ir

[0000-0002-0528-7974](tel:0000-0002-0528-7974) ^{ib}

آدرس پستی: استان خوزستان، اهواز، گلستان، گروه اقتصاد، دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی، دانشگاه شهید چمران اهواز، کد پستی ۶۱۳۵۷-۹۳۱۱۳

اطلاعات مقاله	طبقه‌بندی JEL	واژگان کلیدی
تاریخ دریافت: ۱۵ اسفند ۱۴۰۱ تاریخ بازنگری: ۱۴ اردیبهشت ۱۴۰۳ تاریخ پذیرش: ۲۰ خرداد ۱۴۰۳	I250	تحریم، فساد، علیت، خط فقر، ضریب جینی، شاخص اتکینسون

قدردانی: از تمامی افراد و موسساتی که در انجام این تحقیق مولف را مساعدت نمودند، قدردانی می‌شود.
تضاد منافع: نویسنده مقاله اعلام می‌کند که در انتشار مقاله ارائه شده تضاد منافی وجود ندارد.
منابع مالی: نویسنده (ها) هیچگونه حمایت مالی برای تحقیق، تألیف و انتشار این مقاله دریافت نکرده‌اند.

ارجاع به مقاله:

سید امین منصوری. (۱۴۰۳). بررسی تأثیر تحریم‌ها بر رابطه علی بین فساد، نابرابری درآمدی و فقر در ایران. فصلنامه‌ی اقتصاد مقداری (بررسی‌های اقتصادی سابق)، ۲۱(۱)، ۱۷۱-۲۰۱.

 [10.22055/JQE.2024.43224.2544](https://doi.org/10.22055/JQE.2024.43224.2544)

© 2024 Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0 license) (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

چکیده گسترده

معرفی:

یکی از چالش‌های بزرگ کشور که در سال‌های اخیر به صورت چشمگیری افزایش داشته است، تعداد جرایم آشکار شده‌ی ناشی از فساد است. براساس گزارشات رسمی، اگرچه در دهه‌های ۷۰ و ۸۰ شمسی، از لحاظ تعداد اختلاس‌های بزرگ تنها تعداد دو پرونده با مجموع رقمی بالغ بر ۸۰۰ میلیون دلار اعلام گردید، اما در دهه‌ی ۹۰ فساد اداری با تعداد ۱۳ پرونده‌ی بزرگ فساد و رقمی بالغ بر ۱۴ میلیارد دلار و رشدی فراتر از ۱۵۰۰ درصد نسبت به دهه‌های ۷۰ و ۸۰ شمسی افزایش چشمگیری داشته است. (خبرگزاری ایسنا، ۱۳۹۶). گسترش این حجم از فساد در سیستم اداری و دیوان‌سالاری کشور می‌تواند تبعات اقتصادی و اجتماعی جبران‌ناپذیری داشته باشد. بررسی‌های آماری نشان می‌دهد که در دهه‌ی ۹۰ شمسی، شاخص‌های کلان اقتصادی شامل رشد اقتصادی، اشتغال، بیکاری، فقر، تورم و توزیع درآمد نسبت به دهه‌های قبل نامطلوب‌تر شده است (مرکز آمار ایران، سالنامه کشور، ۱۳۹۵). بر این اساس یکی از سئوالاتی که ممکن مطرح شود این است که آیا بین فساد و شاخص‌های توزیع درآمد و فقر در کشور رابطه وجود دارد؟ با توجه جدید بودن مطالعه‌ی موضوعات مربوط فساد در ایران، به نظر می‌رسد بررسی ارتباط بین فقر، توزیع

¹ <https://bit.ly/2o5vvni>

درآمد و فساد می‌تواند زوایای جدیدی در این رابطه به روی محققین و دست اندرکاران زیربط باز نماید.

متدولوژی:

بر این اساس هدف این تحقیق بررسی ارتباط بین فساد، نابرابری درآمد و فقر در ایران در دوره ۱۳۹۹-۱۳۶۳ است. برای این منظور، با محاسبه شاخص‌های درآمد سرانه، خط فقر، شاخص اتکینسون^۲، شاخص ضریب جینی^۳، فساد اداری و کنترل فساد^۴، روابط متقابل آن‌ها با استفاده از آزمون علیت تودا و یاماموتو^۵ و آزمون همجمعی VECM مورد بررسی قرار می‌گیرد. این مقاله از بخش‌های زیر تشکیل شده است. پس از مقدمه، مبانی نظری مرور شده است و سپس پیشینه‌ی مطالعات زیربط ارائه شده است. در بخش روش تحقیق، داده‌ها و متغیرها ابتدا تعریف شده و سپس مدل مورد استفاده در این تحقیق معرفی شده است. در بخش آخر برآورد مدل انجام شده و آزمون‌های علیت بررسی می‌شود و در نهایت نتایج این تحقیق مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند.

یافته‌ها:

یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که:

- تحریم‌ها بر علیت درآمد سرانه بر فساد اداری تاثیر گذاشته است
- تحریم‌ها بر علیت کنترل فساد بر درآمد سرانه تاثیر گذاشته است
- تحریم‌ها بر علیت توزیع درآمد بر درآمد سرانه تاثیر گذاشته است
- تحریم‌ها هیچ تاثیری بر علیت درآمد سرانه، بر شاخص اتکینسون و برعکس نداشت.
- تحریم‌ها هیچ تاثیری بر علیت بین خط فقر، فساد اداری و برعکس نداشت.
- تحریم‌ها بر علیت بین خط فقر، کنترل فساد و برعکس تاثیر گذاشت.

² Atkinson Index

³ Gini Index

⁴ Control of Corruption

⁵ Toda-Yamamoto Causality Test

- تحریم‌ها تأثیر مثبت قابل توجهی بر خط فقر داشتند، اما هیچ تأثیر قابل توجهی بر شاخص جینی نداشتند.
- تحریم‌ها هیچ تأثیری بر علیت خط فقر، بر شاخص اتکینسون و برعکس نداشت.
- تحریم‌ها هیچ تأثیری بر علیت بودن شاخص جینی، فساد اداری و بالعکس نداشت.
- تحریم‌ها هیچ تأثیری بر علیت بودن شاخص جینی، کنترل فساد و برعکس نداشت.
- تحریم‌ها تأثیر مثبت قابل توجهی بر فساد اداری داشتند، اما هیچ تأثیر قابل توجهی بر شاخص اتکینسون نداشتند. به عبارت دیگر، تحریم‌ها بر علیت توزیع درآمد بر فساد اداری تأثیر گذاشته است.
- تحریم‌ها تأثیر مثبت قابل توجهی بر شاخص اتکینسون داشتند، اما هیچ تأثیر قابل توجهی بر کنترل فساد نداشتند. به عبارت دیگر، تحریم‌ها بر علیت کنترل فساد بر توزیع درآمد تأثیر گذاشته است.

نتیجه گیری:

نتایج مدل برآوردی نشان داد که با افزایش یک درصدی ضریب شاخص اتکینسون تعداد پرونده‌های مختومه به میزان $3/2$ افزایش می‌یابد. به عبارت دیگر، نابرابری توزیع درآمد اثر مثبت و معناداری بر فساد دارد یعنی با افزایش نابرابری بر میزان فساد اداری افزوده خواهد شد. از طرفی افزایش فساد تأثیر منفی بر توزیع عادلانه درآمد داشته است. به عبارتی فساد منجر به افزایش توزیع ناعادلانه درآمد شده است. همچنین فقر رابطه مثبت و معناداری با فساد دارد. نتایج آزمون علیت تودا و یاماموتو حاکی از علی نبودن متغیرها است ولی با اعمال متغیر دامی، نتیجه‌ی علیت از سمت خط فقر (PL) به سمت کنترل فساد (CC) تأیید می‌گردد. به عبارت دیگر، افزایش فقر تأثیر معناداری بر افزایش فساد دارد. از طرفی با اعمال متغیر دامی در مدل نتیجه‌ی علیت از AC به سمت PL در سطح اطمینان ۹۰ درصد نیز تأیید می‌گردد. یعنی با افزایش فساد اداری فقر افزایش می‌یابد. ضریب ECM مدل کوتاه‌مدت نیز حاکی از این است که در هر دوره ۴۷٪ درصد از عدم تعادل در توزیع نابرابری درآمد تعدیل شده و به سمت روند بلندمدت خود نزدیک می‌شود. همچنین از دیگر نتایج

تحقیق علیت فساد اداری (AC) به سمت درآمد سرانه (IP) است که بیانگر این است درآمد سرانه از فساد تأثیر بسزایی می‌پذیرد.

Reference

- Afghah, S. M., & Mansouri, S. A. (2015). The impact and relationship between moral and economic crimes on the size of the underground economy by MIMIC Method. *Quarterly Journal of Quantitative Economics (JQE)*, 12(2), 57-86. doi:10.22055/jqe.2015.11884 [In Persian]
- Becker, G. S. (1968). Crime and Punishment: An Economic Approach. *Journal of political economy*, 76(2), 169-217. Retrieved from www.jstor.org/stable/1830482
- Chetwynd, E., Chetwynd, F., & Spector, B. (2003). Corruption and poverty: A review of recent literature. *Management Systems International*, 600, 5-16.
- Chong, A., & Calderón, C. (2000). Institutional quality and poverty measures in a cross-section of countries. *Economics of Governance*, 1(2), 123-135.
- Dincer, O. C., & Gunalp, B. (2008). Corruption, income inequality, and poverty in the United States.
- Dobson, S., & Ramlogan-Dobson, C. (2012). Why is corruption less harmful to income inequality in Latin America? *World Development*, 40(8), 1534-1545.
- Easterly, W., & Levine, R. (1997). Africa's growth tragedy: policies and ethnic divisions. *The quarterly journal of economics*, 112(4), 1203-1250.
- Ehrlich, L. (1973). Participation in illegal activities: a theoretical and empirical investigation.
- Ershadi Zadh, H., Afghah, S. M., & Mansouri, S. A. (2022). Study of Education Index and Two Dimensional Index of Development Based on the Principal Component Analysis Method in Iran Provinces. *Educational Development of Judishapur*, 13(0), 60-74. doi:10.22118/edc.2022.317728.1953 [In Persian]
- Fleisher, B. M. (1963). The effect of unemployment on juvenile delinquency. *Journal of Political Economy*, 71(6), 543-555.
- Godinez, J. R., & Liu, L. (2015). Corruption distance and FDI flows into Latin America. *International Business Review*, 24(1), 33-42.

- Goel, R. K., & Nelson, M. A. (1998). Corruption and government size: A disaggregated analysis. *Public Choice*, 97(1-2), 107-120.
- Grossman, G., & Helpman, E. (1997). Quality Ladders in the Theory of Growth', *Review of Economic Studies*, 58 (1), No. 193, January, 43-61. *INTERNATIONAL LIBRARY OF CRITICAL WRITINGS IN ECONOMICS*, 77, 299-320.
- Gupta, S., Davoodi, H., & Alonso-Terme, R. (2002). Does corruption affect income inequality and poverty? *Economics of governance*, 3(1), 23-45.
- Hart, O., Shleifer, A., & Vishny, R. W. (1997). The proper scope of government: theory and an application to prisons. *The quarterly journal of economics*, 112(4), 1127-1161.
- Huntington, S. P., & Fukuyama, F. (1968). *Political Order in Changing Societies*: Yale University Press.
- Johnston, M. (1989). Corruption, inequality, and change. *Corruption, Development and Inequality*. London and New York: Routledge, 13-37.
- Jong-Sung, Y., & Khagram, S. (2005). A comparative study of inequality and corruption. *American sociological review*, 70(1), 136-157.
- Justice, S. S. (2014). The Effects of Corruption on Poverty in the Developing World, Case Studies: Kenya and Botswana.
- Karstedt, S. (2003). Legacies of a culture of inequality: The Janus face of crime in post-communist countries. *Crime, Law and Social Change*, 40(2-3), 295-320.
- Li, H., Xu, L. C., & Zou, H. f. (2000). Corruption, income distribution, and growth. *Economics & Politics*, 12(2), 155-182.
- Mansouri, S. A., & Afghah, S. M. (2018). The Dynamic Estimating Poverty line of Urban Income groups by Using Extended Linear Expenditure System (ELES) (Panel data Approach). *Quarterly Journal of Quantitative Economics (JQE)*, 15(1), 63-85. doi:10.22055/jqe.2017.20460.1540 [In Persian]
- Mansouri, S. A., Afghah, S. M., Aghaei Jannat-Makan, H., & sharifzadeh ahvazi, s. (2022). Simulation of human development index in Khuzestan province with emphasis on healthy living and access to knowledge and comparison with Iran. *Quarterly Journal of Quantitative Economics (JQE)*, 19(1), 101-126. doi:10.22055/jqe.2022.37537.2376 [In Persian]

- Mauro, P. (1995). Corruption and growth. *The quarterly journal of economics*, 110(3), 681-712.
- Mauro, P. (1998). Corruption and the composition of government expenditure. *Journal of Public Economics*, 69(2), 263-279.
- Mauro, P. (2002). The effects of corruption on growth and public expenditure. *Political corruption: Concepts and contexts*, 339-352.
- Moradi, F., Jafari, M., & Fatahi, S. (2023). The impact of good governance on income inequality in selected developing and developed countries with an emphasis on control of corruption. *Quarterly Journal of Quantitative Economics (JQE)*, 20(3), 110-135. doi:10.22055/jqe.2021.37420.2374 [In Persian]
- Nwala, K., Oriaku, E., & Ogwu, A. (2005). Does Corruption in Developing Economies Result from Poverty or Poverty Results from Corruption. *Editorial Advisory Board e*, 683.
- Pellegrini, L., & Gerlagh, R. (2004). Corruption's effect on growth and its transmission channels. *Kyklos*, 57(3), 429-456.
- Scott, J. C. (1972). *Comparative political corruption*: Prentice Hall.
- Tanzi, V. (1998). Corruption around the world: Causes, consequences, scope, and cures. *Staff Papers*, 45(4), 559-594.
- Toda, H. Y., & Yamamoto, T. (1995). Statistical inference in vector autoregressions with possibly integrated processes. *Journal of econometrics*, 66(1-2), 225-250.
- Wu, Y., & Zhu, J. (2011). Corruption, anti-corruption, and inter-county income disparity in China. *The Social Science Journal*, 48(3), 435-448.
- Zapata, H. O., & Rambaldi, A. N. (1997). Monte Carlo evidence on cointegration and causation. *Oxford Bulletin of Economics and statistics*, 59(2), 285-298.